POROČILA
REPORTS

SLOVENSKI ETNOGRAFSKI MUZEJ V LETU 2000

Leto 2000 je bilo v Slovenskem etnografskem muzeju delovno živahno, prav eksplozivno, in plodno, kot se za leto s takšno letnico spodobi.

Razstavna dejavnost (in spremljajoče prireditve)

Razstavna hiša SEM, začasno razstavišče

IGRAČE, STARE IN NOVE, MOJE IN TVOJE

Za osrednjo razstavo leta 1999 smo zaprli vrata 16. januarja, ob tem pa smo pripravili:

- 13. januarja srečanje s slikarko in zbirateljico igrač Jelko Reichman,
- 16. januarja veselo slovo od igrač s pesnikom Andrejem Rozmanom Rozo.

LJUBEZEN JE V ZRAKU. LJUBEZENSKA DARILA V SLOVENSKI TRADICIJSKI KULTURI
(14. FEBRUAR DO 30. SEPTEMBER 2000)

Slovenski etnografski muzej je na valentinovo, 14. februarja 2000, odprl vrata svoji osrednji razstavi v letu 2000, katere tema je pripoved o ljubezenskih darilih na Slovenskem.

Avtorica razstave Bojana Rogelj Škafar je z njo razkrila vedenje o tem, ob kakšnih priložnostih se je "delala ljubezen" med mladimi v slovenskem ruralnem okolju v 19. in v prvi polovici 20. stoletja, in o tem, kakšna ljubezenska darila so si poklanjali, da bi izrazili svoja čustva. "Polemizirala" pa je tudi s sodobnostjo; na ogled je bilo nekaj izdelkov, ki se jih danes kupuje in podarja tudi iz ljubezni. Kot dopolnilo sta bili predstavljeni zasebna zbirka ljubezenskih pisem in zasebna zbirka razglednic z ljubezensko motiviko.

Razstavo je spremljal vodnik ob razstavi, študijsko delo Bojane Rogelj Škafar (z uvodnim esejem Inje Smerdel o ljubezni), ki prinaša razvid nad nekaterimi izbranimi

antropološkimi in sociološkimi pogledi na darila ter teoretično pretresa vlogo daril v osebnem življenju nekdaj in danes. Nudi razgled nad življenjem ljudi v času in prostoru skozi ljubezenska darila in tradicijo obdarovanja.

Celotno podobo razstave, vodnik po razstavi in druge tiskovine (zgibanka, razglednice, plakat, koledar) je oblikovala arhitektka Mojca Turk. Sodelovali pa so še slikarka Irena Romih (slike), filmar in zvočni ustvarjalec Andrej Zdravič (zvočna kompozicija) in Jožef Vrščaj (skulpture).

Vse skupaj je spremljal pester program avtorskih vodstev ob nedeljah, četrtkovih muzejskih delavnic za otroke, predavanj in literarnih večerov:

- 29. marca je dr. Marko Terseglav predaval na temo *"Če je ljubezen v zraku, je tudi v verzih"*.
- 12. aprila je Lenča Ferenčak ob glasbeni spremljavi Lada Jakše uprizorila literarno monodramo Lili Novy *"Temni bog mi pravi, bodi moja"*.
- 19. aprila je bil pesniško-pevski ljubezenski večer *"Rasi mi, rasi češnja rudeča"* z Markom Kravosom in Bogdano Herman.
- 10. maja je Irena Rožman predavala na temo *"Afrodiziaki na Slovenskem"*.

OKNA ZBIRK

V juniju smo začasno stalno razstavo Okna zbirk, ki prikazuje izbor predmetov iz zbirk SEM, preselili iz predavalnice v upravni stavbi v razstavno hišo. Tam smo dodatno uredili dva prostora, z namenom, da postane razstavna palača kljub improvizirani ureditvi osrednji razstavni prostor SEM.

Prav tako smo v upravni stavbi 18. oktobra podrli razstavo Vrata kroga (tudi zaradi dotrajanosti razstavne tehnike), ki je bila del "začasne" stalne razstave in je pomenila vzorčni izsek bodoče stalne razstave.

SVILENA MAVRICA. KUMIHIMO IN KUSAKIZOME (5. DO 20. OKTOBER 2000)

Med prireditvami pod skupnim naslovom Japonski dnevi v Sloveniji je Slovenski etnografski muzej v sodelovanju z japonsko ambasado v Avstriji in Studiom Tokoro pripravil razstavo iz dežele vzhajajočega sonca, ki je bila že druga japonska razstava v letu 2000 v tem muzeju.

Razstava je osvetljevala del japonske zgodovine in kulture skozi dela Hoko Tokoro, mojstrice umetne obrti kumihima, pletenja svilenih vrvic in vezanja vozlov, in kusakizomeja, barvanja z naravnimi barvili. Razstava je vsebovala dokumentarno gradivo o zgodovinskem ozadju teh obrti, o gojenju svile, o pripravi tradicionalnih rastlinskih barvil in posebnih tehnikah vezanja vozlov. Ti veščini sta bili izjemno ubrano in slikovito prikazani s pomočjo izdelkov Hoko Tokoro – kimon, pasov za kimone, okrašenih posodic za čajne obrede, svilenih pletenih vrvic, svilenih tkanin. Vsi razstavljeni predmeti so bili plod domišljije, ki temelji na japonskem izročilu.

Ob gostujoči razstavi je bila vrsta spremljajočih prireditev:

- 5. oktobra predavanje Hoko Tokoro *"Kumihimo in kusakizome"*;
- 6., 7. in 8. oktobra v dopoldanskem in popoldanskem času muzejske delavnice pletenja vrvic in barvanja z naravnimi barvili pod vodstvom Hoko Tokoro;
- 18. oktobra predavanje dr. Andreja Bekeša *"Isto telo, druga kvaliteta - japonski "koshi" v metaforah"*.

OBRAZI ŽIVLJENJA. FOTOGRAF MARIO MAGAJNA IN NJEGOVI LJUDJE (9. NOVEMBER DO 15. MAREC 2001)

Fotografska razstava avtoric mag. Daše Hribar (kustodinje za slovenske izseljence in zamejce, pripadnike narodnih manjšin in tujih etnij v Sloveniji v Slovenskem etnografskem muzeju) in Martine Repinc (etnologinje in sodelavke Narodne in študijske knjižnice v Trstu) je sad sodelovanja Slovenskega etnografskega muzeja in Narodne in študijske knjižnice v Trstu, ki poteka že več let in poudarja povezavo med Slovenijo in Slovenci, ki živijo izven meja Republike Slovenije.

Razstava prikazuje ciklus petdesetih etnoloških fotografij tržaškega fotoreporterja Maria Magajne iz obdobja med letoma 1945 in 1957. Magajnove fotografije imajo bogato etnološko dokumentarno sporočilnost; skozi njih se izraža fotografov čut za sočloveka in celo za simbiozo med človekom in njegovim naravnim in kulturnim okoljem, saj prikazuje ljudi pri konkretnem delu in orodja v njihovi funkciji. Fotografije niso statične, pač pa so podobe ustaljenih trenutkov, razmišljanja, medsebojnega komuniciranja ljudi, ki niso vedeli, da jih je v večnost ujel mojstrov aparat.

Fotograf Mario Magajna na odprtju razstave *Obrazi Življenja, Fotograf Mario Magajna in njegovi ljudje*. (Foto B. Mučič, 2000)

Upravna hiša SEM, razstavišče v hodnikih

JAPONSKI ZMAJI IN VRTAVKE (6. DO 27. APRIL 2000)

Tri tedne v aprilu je v Slovenskem etnografskem muzeju gostovala igriva potujoča razstava Japonski zmaji in vrtavke, ki je prikazovala 89 papirnatih zmajev in 80 lesenih vrtavk ter bila spremljana z video filmom. Nenačrtovana gostujoča razstava je bila postavljena na pobudo Japonskega veleposlaništva na Dunaju s podporo Japonske fundacije. Koordinacijo je vodila Nina Zdravič Polič, oblikovanje pa Mojca Turk.

PROSTO PO PREŠERNU – TUDI O LJUBEZNI (15. MAJ DO 19. JUNIJ 2000)

V Prešernovem letu so Knjižnica Otona Župančiča, Borza branja, Bralna značka Slovenije in Slovenski etnografski muzej razpisali natečaj za osnovnošolce na temo Prosto po Prešernu – tudi o ljubezni. Odzvalo se je 84 osnovnih šol. Najboljša literarna, likovna ter projektna dela (ocenila jih je komisija: Milena Blažič, Matjaž Schmidt in Darja Lavrenčič Vrabec) so bila nagrajena in razstavljena. Razstavo sta pripravili Sonja Kogej Rus in oblikovalka Mojca Turk.

KUMBH MELA, SREČANJE OB KELIHU NEKTARJA (25. MAJ DO 30. SEPTEMBER 2000)

Avtorja gostujoče fotografske razstave, spremljane z multivizijsko predstavitvijo, sta Borut Šraj in Smiljan Šiška. Predstavljeno je bilo 50 fotografij, ki sta jih posnela na najbolj množičnem religioznem srečanju, na svetovnem festivalu obrednega kopanja Kumbh Mela v Indiji, od sedemdesetih do devetdesetih let 20. stoletja. Njune fotografije imajo dimenzije dokumentarnega, fotografskega, etnološkega in umetniškega pričevanja eksistencialnega dogodka Kumbh Mele.

Spremljajoče prireditve ob razstavi:

- Razstava je bila izhodišče in povod za pobudo Slovenskega etnografskega muzeja, Ministrstva za kulturo Republike Slovenije in Ambasade Indije na Dunaju za pospešitev in razvoj kulturnega sodelovanja med Slovenijo in Indijo. Zato je bila v Slovenskem etnografskem muzeju 26. maja okrogla miza na temo *"Indija in Slovenci – kulturni stiki"*. Udeleženci so bili: povezovalec Iztok Osojnik, Vasja Cerar, Milan Kovač, prof. dr. Maja Milčinski, prof. dr. Vlasta Pacheiner Klander, Silvestra Rogelj Petrič, Eva Pukšič, Borut Šraj, Smiljan Šiška, Murzban Sepoy, Nj. Eksc. Yogesh Tiwari.
- 1. junija je bilo srečanje s pisateljico Silvestro Rogelj Petrič in predstavitev njene knjige Savitri. Srečanje, ki je bilo v sklopu četrtkovih muzejskih delavnic za otroke, je imelo naslov *"Indija kot doživetje slovenske deklice Eve"*.
- 5. julija je bila muzejska delavnica za odrasle *Joga indijskega klasičnega plesa*, ki jo je vodila Roxanne Kamayani Gupta iz Indije.
- 13. septembra je Iztok Osojnik predaval na temo *Pojem razodetja krščanstva, hinduizma in budizma.*
- Swami Vishwashakti Saraswati je 12. septembra predstavila *Jogo in Ayurwedo kot umetnost življenja* ter imela 14. septembra na isto temo še muzejsko delavnico.

Avtorja fotografske razstave *Kumbh Mela. Srečanje ob kelihu nektarja* Smiljan Šiška in Borut Šraj s predstavniki Ambasade Indije z Dunaja in direktorico SEM mag. Injo Smerdel. (Foto B. Mučič, 2000)

KLEKLJANE MOJSTROVINE SLOVENIJE (15. NOVEMBER DO 1. DECEMBER 2000)

Po večletnem sodelovanju med Združenjem slovenskih klekljaric (njihova srečanja potekajo v prostorih muzeja) in Slovenskim etnografskim muzejem je bila pripravljena razstava, na kateri so se predstavile s 140 čipkami klekljarice iz različnih slovenskih pokrajin.

Upravna hiša SEM, predavalnica

KUHINJE NA RISANIH ZAPISIH IZ MUZEJSKEGA ARHIVA (5. DO 19. JUNIJ 2000)

Prigodna razstava upodobitev kuhinj iz arhiva SEM je nastala po izboru Alenke Simikič in mag. Inje Smerdel in je bila postavljena ob mednarodni konferenci *Hrana in praznovanje – od posta do preobilja.*

ME HINJU ROM. ROMI IZ HUDEJ (27. JUNIJ DO 30. SEPTEMBER 2000)

Fotografska razstava, ki je delni rezultat etnološke raziskave kustodinje mag. Mojce Terčelj in absolventa etnologije Jake Repiča med Romi iz Hudej, je bila postavljena ob prvem mednarodnem srečanju *Glasba in manjšine* (in je bila obenem Hommage Svetovnemu dnevu Romov 3 v Slovenskem etnografskem muzeju). V dnevih srečanja je bila ponovno predstavljena tudi fotografska razstava *Romski glasbeniki. Prizori s Kosova*, avtorja dr. Svaniborja Pettana.

Od 9. do 23. oktobra, v tednu romske kulture, ki ga je organizirala Zveza prijateljev

mladine, je bila razstava predstavljena otrokom mariborskih šol, in sicer v potujočem razstavnem avtobusu.

FIGURALNI ČEBELJI PANJI (26. OKTOBER DO 6. NOVEMBER 2000)

Razstava Nemškega čebelarskega muzeja iz Weimarja, ki jo je Čebelarski muzej iz Radovljice posredoval Slovenskemu etnografskemu muzeju, je bila postavljena ob predavanju *"Vloga, pomen, razvoj, oblike, motivika in geografska razširjenost figuralnih panjev v Evropi"* dr. Irmgard Jung-Hoffmann v Ljubljani. Čeprav razstava ni prikazovala originalov, je vendar slikovito pričala o fantaziji in humorju te stare ljudske umetnosti.

AVTORSKI NAKIT IN TRADICIONALNE TEKSTILIJE ITALIJANSKIH REGIJ (30. NOVEMBER 2000 DO 30. JANUAR 2001)

Na pobudo Italijanskega inštituta za kulturo v Sloveniji je bila ob koncu leta v Slovenskem etnografskem muzeju odprta razstava Muzeja tekstilnih umetnosti (MAT) Fundacije Sartirana Arte in Muzeja sodobnega zlatarstva in okraskov (MOC) iz Lombardije.

Razstava je poleg sodobno oblikovanega avtorskega nakita prikazovala tudi delček kulturne dediščine, zbirko štiridesetih primerkov ljudske tekstilne umetnosti italijanskih regij Sardinije, Sicilije in Lombardije iz obdobja med 16. in začetkom 20. stoletja.

Razstava je bila ena izmed tistih, s katerimi Slovenski etnografski muzej razkriva tudi dediščino drugih evropskih dežel.

Razstave izven domače muzejske hiše

Razstava **Ciklus ljudskih noš, Akvareli Saše Šantla**, avtorice mag. Marjete Mikuž in oblikovalke Mojce Turk, je v letu 2000 gostovala v Italiji:

- od 12. do 26. januarja v galeriji Slovenskega kulturnega doma v Gorici (v sodelovanju z Narodno in študijsko knjižnico v Trstu);
- od 11. aprila do 1. maja v galeriji Il Sagiattore v Rimu (v sodelovanju z Veleposlaništvom Republike Slovenije v Italiji).

Izbrane igrače z razstave **Igrače, stare in nove, moje in tvoje**, avtorice Tanje Tomažič in oblikovalca Jurija Kocbeka, ki je bila na ogled v Slovenskem etnografskem muzeju do 16. januarja 2000, so bile predstavljene:

- od 16. oktobra do 5. novembra v dvorani Zadružne kraške banke na Opčinah pri Trstu;
- od 20. novembra do 9. decembra v Beneški galeriji v Špetru (v sodelovanju s Skladom Mitja Čuk in Zavodom za slovensko izobraževanje iz Špetra).

Prireditve ob mednarodnem srečanju *Glasba in manjšine* ter odprtja razstave *Me hinju Rom* so se udeležili tudi Romi iz Hudej. (Foto B. Mučič, 2000)

Ostale prireditve v Slovenskem etnografskem muzeju

PREDAVANJA

- 7. januar – Irena Keršič: *Stanovanjska kultura večinskega prebivalstva v 19. stoletju na Slovenskem* (predavanje za DITŽO, Društvo za izobraževanje v tretjem življenjskem obdobju)
- 14. januar – Irena Keršič: *Razvoj svetil in njihova uporaba pri slovenskem kmečkem prebivalstvu* (predavanje za DITŽO)
- 4. februar – Sonja Kogej Rus: *O muzejskih zbirkah na stalni razstavi v SEM* (predavanje za DITŽO)
- 18. februar – mag. Andrej Dular: *Etnologija v Beli krajini* (predavanje za DITŽO)
- 3. marec – mag. Andrej Dular: *Modrotisk na Slovenskem* (predavanje za DITŽO)
- 10. marec – Tanja Tomažič: *O pustu* (predavanje za DITŽO)
- 15. marec – dr. Gorazd Makarovič: *Tri načela muzejskega dela* (Etno večer SED)
- 17. marec – mag. Janja Žagar: *Ljudska noša na Slovenskem* (predavanje za DITŽO)
- 29. marec – mag. Janja Žagar: *Vezenine na Slovenskem* (predavanje za DITŽO)
- 7. april – Tanja Tomažič: *Šege ob veliki noči* (predavanje za DITŽO)
- 12. maj – dr. Gorazd Makarovič: *Ljudska umetnost* (predavanje za DITŽO)

- 18. oktober – *Srečanje s književnico Valerijo Skrinjar* (za člane Društva za preventivno in prostovoljno delo – DPPD)
- 27. oktober – mag. Mojca Ramšak: *Metodika etnološkega raziskovalnega dela*, 1. del (predavanje za DITŽO)
- 10. november – mag. Mojca Ramšak: *Metodika etnološkega raziskovalnega dela*, 2. del (predavanje za DITŽO)
- 14. november – dr. Nena Židov: *Novodobni zdravitelji* (za študente OEIKA Filozofske fakultete)
- 22. november – *Srečanje z umetnostno zgodovinarko prof. Mileno Moškon* (za člane DPPD)
- 24. november – Barbara Sosič: *Družinska fotografija v dokumentaciji SEM kot vir etnoloških raziskav* (predavanje za DITŽO)
- 29. november – dr. Ana Gros Čerček: *Potopis* (za člane DPPD)
- 1. december – dr. Boris Kuhar: *Značilnosti prehrane slovenskih pokrajin* (predavanje za DITŽO)
- 8. december – mag. Tadeja Primožič: *Čipkarstvo in čipke na Slovenskem* (predavanje za DITŽO)
- 15. december – dr. Gorazd Makarovič: *Ženske* (predavanje za DITŽO)
- 19. december – dr. Nena Židov: *Uporabniki alternativne medicine* (za študente OEIKA Filozofske fakultete)

OKROGLE MIZE

- 28. marec – KD Folk Slovenija: *O terminoloških zagatah* (dr. R. Muršič, dr. S. Pettan, dr. M. Terseglav, J. Strajnar, I. Vidmar in E. Zonta)
- 26. maj – KD Folk Slovenija: *O ljudski glasbi v osnovni šoli in v glasbenem šolstvu* (A. Pesek, dr. R. Muršič, D. Žvar, M. K. Dobnik)
- 21. november – KD Folk Slovenija: *Ljudska in popularna glasba: preporodna glasba?* (dr. R. Muršič, dr. S. Pettan, dr. M. Terseglav)

TISKOVNE KONFERENCE

- 12. februar – ob razstavi in izidu kataloga *Ljubezen je v zraku*
- 5. oktober – ob razstavi *Svilena mavrica* in dnevih japonske kulture v Sloveniji
- 8. november – ob razstavi *Obrazi življenja, Fotograf Mario Magajna in njegovi ljudje*
- 29. november – ob razstavi *Avtorski nakit in tradicionalne tekstilije italijanskih regij*

Obisk razstav

V obeh muzejskih hišah na Metelkovi si je razstave v letu 2000 – skupaj z udeleženci muzejskih delavnic, predavanj, tiskovnih konferenc, Etno večerov Slovenskega etnološkega društva, drugih prireditev in raznih sestankov – ogledalo 22.066 obiskovalcev. Tem je mogoče prišteti še sporočenih 2.000 obiskovalcev razstav v Gorici in v Rimu ter 1.500 na razstavi igrač na Opčinah in v Špetru, kar skupaj znese **25.566 obiskovalcev**.

Redna dejavnost

Raziskovalna dejavnost

Povečini je bila umeščena v "redni" hišni projekt sistematičnega urejanja zbirk ter njihovega raziskovanja. Opaznejša delovna prizadevanja pri raziskovanju zbirk so bila naslednja: izid publikacij Knjižnice Slovenskega etnografskega muzeja *Modeli za modrotisk* avtorja mag. Andreja Dularja ter *Poslikane panjske končnice* avtorjev dr. Gorazda Makaroviča in Bojane Rogelj Škafar in s tem povezana katalogizacija s študijem zbirk; urejanje zbirke pokrival – 185 fotografiranih predmetov in vnos v novi računalniški program Tinmus 1283 predmetov (mag. Janja Žagar), dokumentacija svetil (Irena Keršič), urejanje in preučevanje Schebestove afriške pigmejske zbirke (mag. Mojca Terčelj). Mag. Janja Žagar je pripravila zasnovo projekta *Pletenina na Slovenskem* in triletnega razstavnega projekta prenove razstave Valvasorjevih noš na gradu Bogenšperk. Izdelala je tudi dokument *Analiza in priprave (na stalno razstavo) 2.*

Moko Tokoro in udeleženci delavnice barvanja z naravnimi barvili. (Foto S. Kogej Rus. 2000)

Delavnica *kumihimo* ob razstavi Svilena mavrica. (Foto S. Kogej Rus, 2000)

Bojana Rogelj Škafar, avtorica razstave in kataloga Ljubezen je v zraku, se je dogovarjala in pripravljala na selitev razstave na Finsko (januar 2001), mag. Daša Hribar je v letu 2000 pripravila razstavo Obrazi življenja, mag. Andrej Dular pa je po izidu kataloga začel s pripravami na razstavo V podobe ujeti indigo (junij 2001). Omeniti je potrebno delo v depoju in kontroliranje stanja predmetov ter odhode na teren v zvezi z odkupi predmetov in raziskovanjem. Tanja Tomažič in Marko Drpić sta bila od 22. do 26. maja v Michelstadtu v zvezi z ogledom zbirke igrač, ki jih prof. Helmuth Anthes podarja Slovenskemu etnografskemu muzeju.

Kustodinje in kustosi že več let sodelujejo pri pisanju gesel za Leksikon etnologije Slovencev in pri zbiranju predlogov za ilustrativno gradivo ter pri pisanju gesel za Enciklopedijo Slovenije.

V okviru redne dejavnosti kustodinj in kustosa velja omeniti še sodelovanje v izobraževalnem programu Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete (vodeni obiski študentov po razstavah, depojih, predavanja, mentorstva šudentom etnologije pri opravljanju praks); sodelovanje v izobraževalnem programu Društva za izobraževanje v tretjem življenskem obdobju (predavanja); aktivno udeležbo posameznikov na različnih konferencah in strokovnih sestankih; sodelovanje s posamezniki (strokovno ocenjevanje prinešenih predmetov, informacije) in ustanovami (s podatki, s pisanjem člankov, z ocenjevanjem turističnih spominkov... ipd).

Muzejska dokumentacija

V okviru rednega dela je bilo **inventariziranih 1243 fotografij in 1094 negativov ter 495 barvnih in 44 črnobelih diapozitivov**. S terenskim delom so bile pridobljene

fotografije in izgnanska pisma iz okolice Mokric, posnetih je bilo 13 filmov (cvetna nedelja, blagoslov velikonočnih jedi, praznovanje 1. maja, poroka, trgatev, prešanje grozdja, žganjekuha, koledniki, miklavževanje, blagoslov konj, blagoslov vina) in 5 avdio kaset. Dokumentacijski oddelek je odkupil oziroma pridobil z darovi **291 razglednic, 70 fotografij, 157 barvnih diapozitivov** in **eno spominsko knjigo** ter skeniral družinski album s **73 fotografijami.**

Oddelek je sodeloval s Televizijo Slovenije, z Enciklopedijo Slovenije, z založbami Rokus, Modrijan in Nova revija, z Zavodom za šolstvo RS, z Open Society, z Arteast ter z raznimi posameznimi uporabniki dokumentarnega gradiva. Sodeloval je tudi s sorodnimi institucijami: z Arhitekturnim muzejem s posredovanjem gradiva za razstavo Akt na Slovenskem, s Tehniškim muzejem Slovenije pri evidentiranju gradiva za postavitev tekstilne zbirke in zbirk obrti, z Zasavskim muzejem v Trbovljah pri idejni zasnovi postavitve notranje opreme gostilne, z Muzejem novejše zgodovine pri preurejanju fototeke, s Pokrajinskim muzejem Kočevje pri evidentiranju dokumentacijskega gradiva s kočevskega območja, z ZVNKD Novo mesto pri dokumentaciji domačije v Šentrupertu, z Oddelkom za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete s posredovanjem gradiva, povezanega z dr. Vilkom Novakom, s Kulturnim centrom K&K v Šentjakobu na Koroškem s posredovanjem fotografskega gradiva in z Gallus Bartholomeus iz Šentjerneja pri vzpostavitvi dokumentacijskega sistema za projekt Lojtrnik.

Kustodinja dokumentalistka Barbara Sosič, ki vodi dokumentacijsko sekcijo pri SMS, je pripravila in analizirala vprašalnik o dokumentaciji v slovenskih muzejih ter izdelala predlog delokroga kustosa dokumentalista. Alenka Simikič je pripravila vprašalnik za projekt *Handbook of Classification Systems in Ethno Museums* (ICOM – CIDOC).

Julija 2000 je Nadja Valentinčič zasedla novo delovno mesto video dokumentalistke. Videoteka SEM obsega 86 kaset, 10 enot na Beta kasetah, 76 VHS kaset ter en zapis v DV formatu. Video dokumentalistka je uredila in dopolnila arhiv z novimi enotami, pridobljenimi na različne načine, ter posnela 32 kaset. Poleg dogodkov v SEM je na terenu posnela: pustovanje v Drežniških Ravnah in Mozirju, gambelo gotensko iz Gotne vasi, življenjsko zgodbo upokojenega ribiča Zdravka Caharije, obred podiranja mandale v Narodni galeriji in stresanje peska v Ljubljanico, tri ure gradiva z etnološkega tabora v Idrijskih Krnicah, Aborigine v Sloveniji, Veliki šmaren v Terski dolini in Reziji ter ptičarja Naceta Blaznika in ptičji lov v Kropi.

Nadja Valentinčič je pripravila izbor videofilmov iz produkcije SEM, ki si jih od novembra 2000 obiskovalci lahko ogledajo v razstavni hiši.

Muzejska knjižnica

V knjižnici je potekala izposoja gradiva, posredovanje raznih informacij, izmenjava publikacij, akcesija novih publikacij, oblikovanja hemeroteke in zbiranje bibliografskih enot sodelavcev SEM. Posebna pozornost je bila posvečena izmenjavi publikacij, ki jo načrtuje v prihodnje še povečati. V izmenjavo je bil na 243 naslovov poslan Etnolog ter na 54 ostale publikacije SEM.

Statistika bibliografske obdelave knjižnice SEM za leto 2000 je naslednja:

- inventarizirano je bilo **550 monografskih enot**, **572 člankov** in **150 bibliografskih enot** (sodelavcev SEM, revije Etnolog za leto 1999 in Ljudmile Bras);
- retrospektivno je bilo obdelanih **341 monografij** in **86 serijskih publikacij** (1534 letnikov oz. 2028 zvezkov);
- obdelanih je bilo **1259 hemerotečnih enot**, ki so bile razdeljene v 28 tematskih skupin.

Delovni čas knjižnice za zunanje obiskovalce je bil spremenjen na samo en dan v tednu, in sicer v sredo med 9. in 17. uro. V letu 2000 se je v knjižnico SEM vpisalo 65 novih članov. Glavnino obiskovalcev so tvorili študentje Filozofske fakultete, opazno je tudi povečano zanimanje obiskovalcev drugih strok, kar je predsem zasluga vzajemnega kataloga.

Da bi olajšali seznanjanje z novostmi knjižnice, je Marko Drpič začel v začetku leta izdajati bilten *Sem knjižnica: novosti v knjižnici SEM*. Bilten vsebuje fotokopirana kazala revij, zbornikov in seznam knjig, prejetih v tekočem mesecu.

Komunikacijska služba

Njeno uspešno delovanje je bilo v najbolj neposredni povezavi z vsemi razstavnimi projekti in drugim javnim muzejskim delovanjem. Nina Zdravič Polič je bila koordinatorica razstav v Slovenskem etnografskem muzeju, obveščala je javnost s pisnimi sporočili o dogodkih v muzeju, organizirala je tiskovne konference ter nekatere druge prireditve, vodila protokol ob otvoritvah mednarodnih razstav ter pridobivala pokrovitelje. Še posebej opazni so na primer zadevni rezultati razstavnega projekta Ljubezen je v zraku, njegova izjemna medijska odmevnost. V dnevnem in revialnem tisku je bilo objavljenih kar 18 člankov, za TV so bili narejeni 4 prispevki (Pop TV za 24 ur, TV Slovenija za Odmeve, Slovenian Magazine in Alpe Jadran), po radiu jih je bilo mogoče slišati 7 (RGL, RS – Kulturna redakcija, Val 202, RS – 3. program, Radio Ognjišče, Radio Koper, Radio Kranj). Opaznejši delovni rezultat komunikacijske službe pod vodstvom Nine Zdravič Polič je bila v preteklih mesecih tudi organizacija okrogle mize Indija in Slovenci – kulturni stiki.

Pedagoško - andragoška služba

Kustodinja pedagoginja je imela **256 vodstev** po razstavah (vodstva so imeli tudi avtorji razstav in študentke – vodičke); največ jih je bilo za šolske skupine in skupine predšolskih otrok. Razstave so obiskale tudi skupine slušateljev Univerze za tretje življensko obdobje, študentov etnologije, študentov tekstilne tehnologije in brezposelnih. Še posebej pester je bil ob razstavah v SEM program **40 četrtkovih muzejskih delavnic za otroke**. Zvrstile so se: izdelovanje src v tehniki pletenja kit iz rafije, glasbena delavnica, izdelovanje pustnih mask, izdelovanje mozaika, poslikavanje lesenih obodnih škatel, izdelovanje cvetja iz papirja, izdelovanje ogrlic iz gline, izdelovanje brošk, izdelovanje mošnjičkov iz usnja, pletarska delavnica – izdelovanje koškov, barvanje in poslikavanje

Razstava izdelkov učencev OŠ v Prešernovem letu. (Foto S. Kogej Rus, 2000)

velikonočnih pirhov, poslikavanje svilenih rut, tkanje zapestnic na tkalski deščici, izdelovanje kačjega pastirja v mosubi tehniki, izdelovanje živalic v origami tehniki, izdelovanje čarovnic iz cunj, klekljanje, okraševanje sveč z voskom, oblikovanje iz slanega testa, izdelovanje jaslic iz papirja. Delavnice je ob pomoči študentke umetnostne zgodovine Alenke Kreč v glavnem vodila kustodinja pedagoginja Sonja Kogej Rus. Za izvedbo nekaterih tematskih delavnic je sodelovala npr. s pisateljico Silvestro Rogelj Petrič in s Hoko Tokoro. Za najavljene skupine predšolskih in šolskih otrok so bile organizirane delavnice izdelovanja punčk iz cunj (13), srčkov iz rafije (4), rož iz papirja (8), izdelovanja glasbil (12), glasbene delavnice (12), delavnice poslikavanja panjskih končnic (14) in okraševanje svečk (8); **skupaj 61 delavnic**.

Poleg sodelovanja s Knjižnico Otona Župančiča (razstava Prosto po Prešernu – tudi o ljubezni) je Sonja Kogej Rus ponovno sodelovala z ZPMS pri ocenjevanju raziskovalnih nalog na temo Bivalna kultura. Od jeseni leta 2000 pa koordinira aktivnosti Društva za izobraževanje v tretjem življenjskem obdobju, slušateljev smeri etnologija.

Konservatorsko - restavratorske delavnice

Poleg rednega dela v depoju – kontrole delovanja razvlažilcev, odstranjevanja kondenzirane vode, merjenja relativne zračne vlage, zračenja, pregledovanja predmetov, potrebnega zaplinjevanja, zamenjave sredstev proti moljem ipd. – so restavratorji sodelovali še pri postavljanju in podiranju vseh muzejskih razstav, skupaj s tehnično službo pa so izvedli nekaj vzdrževalnih in mizarskih del v razstavni hiši. Restavrator Janez Črne je spomladi v depoju nadziral prenovo tovornega dvigala.

V delavnicah za les, kovino in tekstil je bilo **restavriranih 114** in **konserviranih 94 predmetov** (povečini predmetov za razstavo Ljubezen je v zraku in modelov za modrotisk). V delavnici za tekstil je potekalo redno delo: šivanje vreč za hranjenje oblačil in igrač, šivanje inventarnih številk, čiščenje in pranje občasno razstavljenih predmetov, likanje, vodenje kartoteke in fototeke obdelanih predmetov. Za razstavo o modrotisku je bilo restavriranih pet bluz.

Nove pridobitve muzejskih predmetov

V kustodiatu za ruralno gospodarstvo velja omeniti **26 podarjenih** in **7 odkupljenih** predmetov; v kustodiatu za bivalno kulturo **25 podarjenih** in **13 odkupljenih**; v kustodiatu za obrt in trgovino je bilo pridobljenih **113 predmetov** barvarskih delavnic; v kustodiatu za oblačilno kulturo **274 podarjenih** in **74 odkupljenih** predmetov ter približno **50 predmetov**, ki bodo inventarizirani po skupinah; v kustodiatu za družbeno kulturo je bilo **odkupljenih 7** igrač, **3** pa **podarjene,** v kustodiatu za ljudsko umetnost je bilo pridobljenih **152 predmetov iz zapuščine Saše Šantla,** v kustodiatu za zunajevropske kulture in stike Slovencev s tujimi kulturami pa je bil **odkupljen 1** predmet. Skupaj je tako Slovenski etnografski muzej v letu 2000 pridobil **593 predmetov.**

Družinska delavnica klekljanja ob razstavi Klekljane mojstrovine Slovenije.
(Foto S. Kogej Rus, 2000)

Izobraževanje in sodelovanje na strokovnih ter znanstvenih srečanjih

- Nina Zdravič Polič in Sonja Kogej Rus sta se od 21. do 25. marca udeležili delavnice *Strategic Management*, ki jo je v Zrečah, v okviru projekta Matra, ponovno organizirala Skupnost muzejev Slovenije.

- Vse kustodinje in kustos so se 9., 10. in 12. maja udeležili hišnega računalniškega tečaja za delo v novem programu za muzejsko dokumentacijo *Tinmus*.

- Mag. Daša Hribar in Bojana Rogelj Škafar sta se 29. septembra udeležili predavanj na Poletni etnološki šoli v Piranu, ki jo organizira Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete.

- Nina Zdravič Polič in Sonja Kogej Rus sta se v času od 4. do 6. decembra udeležila tridnevne delavnice Retorika za predavatelje, ki jo je organizirala Skupnost muzejev Slovenije, vodila pa Tatjana Zidar Gale.

- Kustodinje in kustos so se udeleževali predavanj v okviru Museoforuma.

- Strokovne izpite so v pomladanskem roku (15. maja) opravili: Bojana Rogelj Škafar, mag. Daša Hribar in Gregor Kos. Tako je Slovenski etnografski muzej pridobil dve "novi" kustodinji in restavratorskega tehnika.

- 31. maj – Daša Hribar je sodelovala na okrogli mizi z naslovom *Slovensko izseljensko gradivo* na Inštitutu za slovensko izseljenstvo.

- 16. do 23. september – Nina Zdravič Polič se je v Tokiu udeležila Mednarodnega srečanja ICOM-MPR s prispevkom A Global Village in a Global Museum.

- 3. oktobra je dr. Nena Židov mentorjem osnovnošolskih zgodovinskih krožkov

v poslovni stavbi LEK-a v Ljubljani predstavila *Ljubljanski živilski trg.* (Seminar za raziskovalne naloge za leto 2001 pri ZPMS).

- 16. oktobra je imela Polona Sketelj strokovno predavanje *O razvoju in tipologiji les na Slovenskem* v Artičah pri Brežicah.

- Dr. Nena Židov je prav tako 16. oktobra na Srednji šoli Frana Levstika v Proseku v Italiji predstavila *Socialni izvor prodajalcev in kupcev na ljubljanskem živilskem trgu v obdobju med prvo in drugo svetovno vojno* (organizator IRRSAE)

- 24. in 25. oktobra je na gradu Kromberk v Novi Gorici potekalo posvetovanje SED z naslovom Slovenska etnologija v zavesti sodobne družbe. Irena Keršič, Bojana Rogelj Škafar, Polona Sketelj in mag. Janja Žagar so pripravile skupen referat *Muzejski predmet v etnologiji*, ki bo izšel v Glasniku SED pod naslovom *Izbiranje, zbiranje in interpretiranje, O kriterijih zbiranja materialne kulturne dediščine in njenih etnoloških interpretacijah.*

Dr. Nena Židov je sodelovala s prispevkom *Slovenska etnologija med ljudsko in alternativno medicino.*

- 9. in 10. decembra je v Gemoni in Comegliansu v Italiji potekal simpozij na temo ljudske religioznosti v goratem območju Furlanije. Slovenski etnografski muzej je bil povabljen k sodelovanju v okviru razprav o predstavitvi tovrstne tematike v muzejih. Bojana Rogelj Škafar je za to priložnost pripravila referat z naslovom *Zbirke religiozno pričevalnih predmetov v SEM*, ki ga je zbranim posredoval Roberto Dapit.

Založniška dejavnost

Bera izdanih publikacij in drugega gradiva Slovenskega etnografskega muzeja je bila v letu 2000 zelo obilna. V začetku leta je izšla znanstvena periodična publikacija **Etnolog 9/1999 št. 2**, v decembru pa **Etnolog 10/2000,** ki v uvodnem delu prinaša prispevke, posvečene sedemdesetletnici bivše sodelavke Slovenskega etnografskega muzeja dr. Mariji Makarovič, tematski sklop pa je posvečen"takšnim in drugačnim" medicinam. Urednica je bila dr. Nena Židov. Pod njenim urednikovanjem sta v letu 2000 izšli še dve izmed publikacij Knjižnice SEM, ki prinašajo objave zbirk muzealij Slovenskega etnografskega muzeja: 7. zvezek, mag. Andrej Dular, **Modeli za modrotisk,** in 8. zvezek, dr. Gorazd Makarovič in Bojana Rogelj Škafar, **Poslikane panjske končnice.**

Nacionalna korespondentka pri NET-u Irena Keršič je uredila **Zbornik referatov tretje (mednarodne) generalne konference NET-a v Namurju v Belgiji (1999) - Rapport d'activité de la 3ème conférence générale / Proceedings of the 3rd general conference NET**, ki je bil natisnjen konec leta 2000 v Ljubljani.

Ob razstavah v Slovenskem etnografskem muzeju sta izšla dva kataloga: dvojezični (slovensko-angleški) **Ljubezen je v zraku, Ljubezenska darila v slovenski tradicijski kulturi** avtorice Bojane Rogelj Škagar in trojezični (slovensko-italijansko-angleški) **Obrazi življenja, Fotograf Mario Magajna in njegovi ljudje** avtoric mag. Daše Hribar in Martine Repinc.

Ob razstavah je Slovenski etnografski muzej založil še razne tiskovine: zloženko Ljubezen je v zraku, vabilo, male in velike plakate in razglednice s šestimi motivi;

vabila – zloženke za razstavo Japonski zmaji in vrtavke, Kumbh Mela, Me hinju Rom, Svilena mavrica, Obrazi življenja, Avtorski nakit in tradicionalne tekstilije italijanskih regij. Za večino razstav so bili izdelani plakati. Razen tega je Slovenski etnografski muzej razmnožil še množico informativnih lističev (in vabil) za različne prireditve v muzeju.

Mednarodno sodelovanje

Mednarodnega sodelovanja Slovenskega etnografskega muzeja ni malo in ponavljanje vsega, kar že leta nemoteno poteka, se tokrat ne zdi smiselno. V letu 2000 je intenzivno teklo delo v okviru triletnega Raphaelovega projekta **Virtual European Textile Heritage Sites "Itineraries"** (Virtualni vodniki za potovanja po mestih evropske tekstilne dediščine), v skupini desetih dokaj različnih evropskih muzejskih ustanov. Mag. Janja Žagar in mag. Inja Smerdel sta se od 22. do 26. marca udeležili drugega delovnega sestanka partnerskih ustanov v Krefeldu v Nemčiji.

Januarja leta 2000 se je začelo sodelovanje Slovenskega etnografskega muzeja z mednarodnimi partnerji in s skupino strokovnjakov ljubljanske Fakultete za gradbeništvo in geodezijo v štiriletnem projektu **Museums Energy Efficiency and Sustanainability in Retrofitted and New Museum Buildings**, ki je bil prijavljen na razpis v okviru Generalnega direktorata za energijo pri Evropski komisiji; muzej bo s projektom pridobil nezanemarljiv delež finančnih sredstev za energetske izboljšave pri prenovi razstavne hiše in po prenovi do 50 odstotkov varčnejši, za vzdrževanje cenejši objekt. Mag. Inja Smerdel se je od 9. do 13. septembra udeležila drugega delovnega sestanka partnerskih ustanov v Berlinu.

Plod mednarodnega sodelovanja sta bila v juniju tudi dva mednarodna **simpozija**:

- 5. in 6. junij – mednarodna konferenca **Food and Celebration: From Fasting to Feasting** / Hrana in praznovanje: od posta do preobilja (konferenco, ki je trajala od 5. do 11. junija in se je iz SEM selila po Sloveniji, je SEM pripravil v sodelovanju z ISN ZRC SAZU, Mednarodnim združenjem etnologov in folkloristov in Mednarodno komisijo za etnološko raziskovanje prehrane). Mag. Inja Smerdel je pripravila uvodni referat z naslovom *Slovenia: An Enigma to Europeans (and Others), Europe in Nutshell to the Slovenes.*
- 27. junij – mednarodno srečanje **Music and Minorities** / Glasba in manjšine, Romski dan. (V sodelovanju z GNI ZRC SAZU in Mednarodnim svetom za tradicionalno glasbo.)

Slovenski etnografski muzej je sodeloval pri izvedbi projekta MOSAIC – Kulturna raznolikost *Instrumenti javnih oblasti na področju varovanja kulturnih pravic manjšin.* 29. septembra je bil sprejem in ogled muzeja za udeležence seminarja.

Sodelavci razstavnega oddelka pariškega parka La Villette so Slovenski etnografski muzej povabili k sodelovanju pri razstavi z bombastičnim naslovom *Le diable sucre*, s podnaslovom "pecivo, kanibalizem, erotizem in smrt". Slovenski etnografski muzej je za razstavo prispeval kruhke, kakršne še izdelujejo nekateri naši izdelovalci, in ki bolj ali manj izhajajo iz tovrstne tradicije na Slovenskem. S pomočjo fotografij izbranih kruhkov Cirile Šmid iz Železnikov in izdelkov iz lecta Hrabroslava Pergerja iz Slovenj

Gradca so snovalci razstave naredili izbor predmetov, ki so bili na ogled na razstavi od 10. oktobra 2000 do 28. januarja 2001.

Posebna organizacijska enota – Muzej grad Goričane

Strokovno in raziskovalno delo Ralfa Čeplaka Mencina, vodje POE Muzej grad Goričane, je bilo usmerjeno v priprave na "stalno" postavitev kitajskih predmetov iz t.i. zbirke Tsuneko Kondo Kavese (Marije Skušek). Sodeloval je pri pripravi in organizaciji kulturnih dogodkov:

- *Gjuto menihi – Sveti zvok Tibeta*, 15. aprila v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma in *Obred peščene mandale*, od 17. do 22. aprila v Narodni galeriji,
- *Tibetanske nune iz samostana Khachoe Ghakyil Ling*, 29. novembra v Ljubljani in *Izdelava peščene mandale Zdravilnega Bude*, od 28. novembra do 1. decembra v Moderni galeriji.

Ralf Čeplak Mencin je vodil in nadziral delo v POE Muzej grad Goričane. Sodeloval je na sestankih gradbenega odbora, vsa prenovitvena dela v dvorcu Goričane pa so bila aprila ustavljena zaradi oživljenega postopka denacionalizacije.

Poklicna aktivnost Ralfa Čeplaka Mencina je že tretje leto usmerjena v predsednikovanje ICOM-u – Mednarodnemu muzejskemu svetu, Slovenskemu odboru, ki predvsem skrbi za širjenje članstva in informiranje o mednarodnem dogajanju na muzejskem in muzeološkem področju. Od 5. do 7. junija je sodeloval na 60. seji svetovalnega odbora v Parizu. V okviru Museoforuma pa je skupaj z mag. Borutom Rovšnikom organiziral dve konferenci v Cankarjevem domu v Ljubljani: *Muzeji ob izteku 2. tisočletja – Janusov pogled*, kjer sta predavala Andre Desvallees iz Francije in Alfredo Tinoco iz Portugalske, ter konferenco *Vseživljenjsko izobraževanje in muzeji.*

Kadrovske spremembe in novosti

- 16. aprila je prenehalo delovno razmerje v SEM mag. Marjeti Mikuž, novi direktorici Muzeja novejše zgodovine.
- S 1. majem je na delovnem mestu bibliotekarja v knjižnici SEM zaposlen Marko Drpić, diplomirani bibliotekar in umetnostni zgodovinar.
- S 1. julijem je bilo odprto novo delovno mesto video dokumentalista, na katero je bila sprejeta Nadja Valentinčič, diplomirana etnologinja.

Nagrade

Muzejska svetovalka **Tanja Tomažič** je za svojo petintridesetletno poklicno pot zbiranja in zapisovanja preteklega in sodobnega načina življenja, ki je v celoti povezana s Slovenskim etnografskim muzejem, 18. maja prejela Valvasorjevo nagrado za življenjsko delo.

Sonja Kogej Rus